

**ԺԲ.00.05 – ԶՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ԵՎ ԿՐԻՄԻՆԱԼՈՑԻԱ,
ԶՐԵԱԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ**

ԶՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ (ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍ)

Օրինականության սկզբունքը քրեական իրավունքում: Անալոգիայի արգելումը: Դատական նախադեպը որպես քրեական իրավունքի աղբյուր: Արդարության և քրեական պատասխանատվության անհատականացման սկզբունքը: Կրկնակի դատապարտման արգելքը: Զրեական օրենքի գործողությունը ժամանակի ընթացքում: Զրեական օրենքի հետադարձ ուժը, քրեական օրենքի հետադարձ ուժի հարցը բանկետային դիսպոզիցիաների և արժեքավորվող հասկացությունների կապակցությամբ: Զրեական օրենքի գործողությունը տարածության մեջ: Տարածքային, քաղաքացիության, ունիվերսալ և ռեալ սկզբունքներ:

Հանցագործության հասկացությունը, հատկանիշները, հանցագործությունը այլ իրավախախտումներից սահմանազատելու չափանիշները: Արարքի նվազ կարևորությունը որպես արարքի հանցավորությունը բացառող հանգամանք: Հանցագործությունների դասակարգումը ըստ բնույթի և վտանգավորության աստիճանի: Հանցակազմի հասկացությունը, հանցակազմի և հանցագործության հարաբերակցությունը, հանցակազմի նշանակությունը: Հանցակազմի տարրերն ու հատկանիշները, հանցակազմի պարտադիր և ոչ պարտադիր հատկանիշները: Հանցակազմի տեսակները, դրանց նշանակությունը հանցագործությունների որակման համար: Հանցագործության օբյեկտ. հասկացությունը, տեսակները: Հանցագործության օբյեկտը և առարկան: Հանցագործության անմիջական օբյեկտը և հանցագործությունների որակումը: Հանրորեն վտանգավոր արարք. հասկացությունը, դրսևորման ձևերը, հատկանիշները: Պատճառական կապը քրեական իրավունքում (պատճառական կապի վերաբերյալ առկա տեսությունները): Հանցագործության սուբյեկտ. հասկացությունը, հատկանիշները: Իրավաբանական անձանց քրեական պատասխանատվության հիմնախնդիրը: Մեղսունակություն և անմեղսունակություն: Անմեղսունակության հատկանիշները: Սահմանափակ մեղսունակություն: Հանցագործության հատուկ սուբյեկտ: Մեղքի հասկացությունը, մեղքի

վերաբերյալ առկա հայեցակարգերը: Դիտավորությունը որպես մեղքի ձև, դրա տեսակները: Անզգուշությունը որպես մեղքի ձև, դրա տեսակները: Մեղքի երկու ձևով կատարվող հանցագործություններ
Հանցագործության շարժառիթը, նպատակը, հանցագործությանը ուղեկցող հույզերը: Սխալ. տեսակները, քրեաիրավական նշանակությունը: Զրեական պատասխանատվության հասկացությունը և հիմքը: Զրեական պատասխանատվության հիմքի վերաբերյալ առկա տեսակետները: Հանցագործությունների բազմակիության հասկացությունը, էությունը: Հանցագործությունների համակցություն: Հանցագործությունների ռեցիդիվ: Զրեաիրավական նորմերի մրցակցություն: Հանցագործության փուլերը: Հանցագործության նախապատրաստություն: Հանցափորձ. Հասկացությունը, տեսակները: Հանցագործությունից կամովին հրաժարվելը: Հանցակցության հասկացությունը, հատկանիշները: Հանցակիցների տեսակները: Հանցակցության ձևերը: Հանցակիցների քրեական պատասխանատվության առանձնահատկությունները: Առնչակցություն:

Անհրաժեշտ պաշտպանության հասկացությունը: Անհրաժեշտ պաշտպանության ժամանակ ունեցվող վերաբերող իրավաչափության պայմանները: Անհրաժեշտ պաշտպանության ժամանակ պաշտպանությանը վերաբերող իրավաչափության պայմանները: Ծայրահեղ անհրաժեշտություն. հասկացությունը, իրավաչափության պայմանները: Հանցանք կատարած անձին բռնելը. հասկացությունը, իրավաչափության պայմանները: Հիմնավորված ռիսկ. հասկացությունը, իրավաչափության պայմանները: Հրաման կամ կարգադրություն կատարելը: Ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանք:

Պատժի հասկացությունը, նպատակները: Պատժի համակարգը. հիմնական և լրացուցիչ պատիժներ: Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները: Պատիժը մեղմացնող հանգամանքները: Պատիժը ծանրացնող հանգամանքները: Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը: Օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելը: Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների և դատավճիռների համակցությամբ: Զրեական պատասխանատվությունից ազատելը տուժողի հետ հաշտվելու դեպքում:

Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով: Պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատելը: Դատվածություն: Համաներում և ներում: Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ. տեսակները, նշանակելը, փոփոխելը, դադարեցնելը: Անչափահասների քրեական պատասխանատվության ու պատժի առանձնահատկությունները

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունք (Ընդ. մաս), դասագիրք բուհերի համար(խմբ. Գ.Ս. Ղազինյանի), Ե., ԵՊՀ 2012:
2. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների ժողովածուներ, Երևան, 2010, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016:
3. Авдеев В.А., Условно-досрочное освобождение от отбывания наказания несовершеннолетних. Иркутск, 1996.
4. Аветисян С.С., Специальный субъект преступления и уголовная ответственность. Ереван, 2003.
5. Аветисян С.С., Приоритеты и перспективы нового уголовного кодекса РА. Ереван, 2012.
6. Агаев И.Б., Рецидив в системе множественности преступлений. М., 2002.
7. Аликперов Х.Д., Освобождение от уголовной ответственности (Уголовно-правовые аспекты). М., 1999.
8. Базаров Р.А., Преступление. Состав преступления. Челябинск, 1997.
9. Базаров Р.А., Михайлов К.В., Освобождение от уголовной ответственности и наказания. Челябинск, 2001.
10. Баулин Ю.В., Обстоятельства, исключающие преступность деяния. Харьков, 1991.
11. Беляев В.Г., Применение уголовного закона: учебное пособие. Волгоград, 1998.
12. Бойков А.И., Волженкин Б.В., Уголовный закон: действие во времени и пространстве. Санкт-Петербург, 1993.
13. Векленко С.В., Понятие, сущность, содержание и формы вины в уголовном праве. М., 2002.
14. Гатауллин И. М., Условия правомерности необходимой обороны. Домодедово, 2000.
15. Дуюнов В.К., Проблемы уголовного наказания в теории, законодательстве и судебной практике. Курск, 2000.
16. Иванов Н.Г., Понятие и формы соучастия в советском уголовном праве. Саратов, 1991.

17. Игнатов А.Н., Костарева Т.А., Уголовная ответственность и состав преступления. М., 1996.
18. Иногамова-Хегай Л.В., Конкуренция норм уголовного права. М., 1999.
19. Иногамова Л.В., Условно-досрочное освобождение от наказания. Тюмень. 1992.
20. Казаченко И.Я., Сухарев Е.А., Гусев Е.А., Проблема уменьшенной вменяемости. Екатеринбург, 1993.
21. Калмаков П.А., Правовое регулирование принудительных мер медицинского характера. Сыктывкар, 1999.
22. Ковалев М.И., Объективная сторона преступления. Красноярск, 1993.
23. Ковалев М.И., Соучастие в преступлении. Екатеринбург, 1999.
24. Козаев Н.Ш., Обоснованный риск как обстоятельство, исключающее преступность деяния: Учебное пособие. Ставрополь, 2001.
25. Козлов А.П., Учение о стадиях преступления. СПб., 2002.
26. Козлов А.П., Соучастие: традиции и реальность. СПб., 2001.
27. Коржанский Н.И., Объект и предмет уголовно-правовой охраны, М., 1980.
28. Курс уголовного права. Общая часть. Т. 1, Т. 2, М., 1999.
29. Лесниченко И.П., Понятие и основание уголовной ответственности. Ставрополь, 2005.
30. Лопашенко Н. А., Введение в уголовное право. Уч. пособие. М., 2009.
31. Лунеев В.В., Субъективное вменение. М., 2000.
32. Малинин В.Б., Причинная связь в уголовном праве. СПб., 2000.
33. Мальцев В.В., Принципы уголовного права. СПб., 2004.
34. Метельский П.С., Состав преступления. Новосибирск, 2000.
35. Назаренко Г.В., Невменяемость: уголовно-релевантные психические состояния. СПб., 2002.
36. Назаренко Г.В., Невменяемость в уголовном праве. Орел, 1993.
37. Назаренко Г.В. Вина в уголовном праве. Орел, 1996.
38. Назаров В.В., Якушин В.А., Ошибка в уголовном праве. Ульяновск, 1997.
39. Нерсесян В.А., Неосторожные преступления: Проблемы и решения. Красноярск, 1999.
40. Новоселев Г.П., Учение об объекте преступления. Методологические аспекты. М., 2001.
41. Павлов В.Г., Субъект преступления. СПб., 2001.
42. Печников Н.П., Категории преступлений и их уголовно-правовое значение: курс лекций. Тамбов, 2007.
43. Попов А.Н., Уголовный закон и его обратная сила. СПб., 1998.
44. Попов А.Н., Обстоятельства, исключающие преступность деяния. СПб., 1998.

45. Рабаданов А.С., Необходимая оборона и причинение вреда при задержании лица, совершившего преступление. Саратов, 2000.
46. Разгильдяев Б.Т., Задачи уголовного права Российской Федерации и их реализация. Саратов, 1993.
47. Рарог А.И., Проблемы субъективной стороны преступления. М., 1991.
48. Сахаров В.И., Средства и орудия совершения преступлений и их уголовно-правовое значение. М., 1996.
49. Семернева Н.К., Новоселов Г.П., Николаева З.А., Множественность преступлений: квалификация и назначение наказания. Свердлов., 1990.
50. Соломоненко И.Г., Исполнение приказа и его уголовно-правовое значение. Ставрополь, 2000.
51. Становский М.Н., Назначение наказания. СПб., 1999.
52. Старков О.В., Милюков С.Ф., Наказание: уголовно-правовой и криминологический анализ. СПб., 2001.
53. Уголовная ответственность несовершеннолетних: Научно-практическое пособие / Отв. ред. В.П. Кашепов. М., 1999.
54. Уголовное право. Общая часть: Учеб. /ред. В.Н. Петрашева. М., 1999.
55. Щепельков В.Ф., Уголовный закон: понятие, структура, пределы действия и толкование. СПб., 2002.
56. Якушин В.А., Каштанов К.Ф., Вина как основа субъективного вменения. Ульяновск, 1997.

ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆԷ (ՀԱՏՈՒԿ ՄԱՍ)

Հանցագործությունների որակման գիտական հիմունքները: Սպանության հասկացությունը, տեսակները: Սպանություն ծանրացուցիչ հանգամանքներում: Հոգեկան խիստ հուզմունքի կամ երկարատև հոգեճնշող վիճակի պայմաններում կատարված սպանություն: Մոր կողմից նորածին երեխայի սպանությունը: Հասարակ սպանություն: Ինքնասպանության հասցնելը: Առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը: Առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը: Առողջությանը թեթև վնաս հասցնելը: Ծեծ: Խոշտանգում: Սպանության կամ առողջությանը վնաս հասցնելու սպառնալիքը: Ապօրինի արորտ կատարելը: Մարդու իմունային անբավարարության վիրուսի հարուցիչով վարակելը: Մարմնի մասերի կամ հյուսվածքների տալուն հարկադրելը: Վտանգի մեջ թողնելը: Մարդուն առևանգելը, դրա ծանրացնող հանգամանքները: Ազատությունից ապօրի-

նի գրկելը, դրա ծանրացնող հանգամանքները: Չրպարտություն: Վիրավորանք: Բռնաբարություն, դրա ծանրացնող հանգամանքները: Սեքսուալ բնույթի բռնի գործողություններ: Սեքսուալ բնույթի գործողություններին հարկադրելը: Սեքսուալ բնույթի գործողություններ կատարելը տասնվեց տարին չլրացած անձի հետ: Անառակաբարո գործողություններ: Մարդու և քաղաքացու սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների դեմ ուղղված հանցագործությունների հասկացությունը, ընդհանուր բնութագիրը: Քաղաքացիների իրավահավասարությունը խախտելը: Բնակարանի անձեռնմխելիությունը խախտելը: Ընտրական իրավունքի իրականացմանը, ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքներին կամ ընտրությանը մասնակցող անձանց լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը: Ընտրությունների կամ քվեարկության արդյունքները կեղծելը: Աշխատանքի պաշտպանության կանոնները խախտելը: Ընտանիքի և երեխայի շահերի դեմ ուղղված հանցագործությունների ընդհանուր բնութագիրը: Անչափահասին հանցանքի կատատարմանը ներգրավելը: Երեխային հակահասարակական գործունեության ներգրավելը: Ծնողի կողմից երեխային պահելուց չարամտորեն խուսափելը: Չավակի կողմից անաշխատունակ ծնողին պահելուց չարամտորեն խուսափելը: Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների ընդհանուր բնութագիրը և տեսակները: Հափշտակության հասկացությունը և հատկանիշները: Հափշտակությունների ծանրացնող հանգամանքները: Գողություն: Կողպուտ: Ավազակություն: Յուրացում և վատնում: Խարդախություն: Շորթում: Ավտոմեքենային կամ այլ տրանսպորտային միջոցին տիրանալը առանց հափշտակելու նպատակի: Գույքային վնաս պատճառելը խաբեության կամ վատահոլությունը չարաշահելու եղանակով: Գույքը դիտավորության մեջ ոչնչացնելը կամ վնասելը: Գույքը անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը: Օրինական ձեռնարկատիրական և այլ տնտեսական գործունեությանը խոչընդոտելը: Ապօրինի ձեռնարկատիրություն: Կեղծ ձեռնարկատիրություն: Հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտներն օրինականացնելը: Կանխամտածված սնանկություն: Կեղծ սնանկություն: Կեղծ փողեր կամ արժեթղթեր պատրաստելը, պահելը կամ իրացնելը: Կազմակերպություններից գանձվող հարկեր վճարելուց խուսափելը:

Սպառողներին խաբելը: Մաքսանենգություն: Ահաբեկչություն: Օդանավ, նավ կամ երկաթուղային շարժակազմ փախցնելը կամ գավթելը: Բանդիտիզմ: Չանգվածային անկարգություններ: Ազգային, ռասայական կամ կրոնական թշնամանք հարուցելը: Ապօրինի կերպով գեներ, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր ձեռք բերելը, իրացնելը, պահելը, փոխադրելը կամ կրելը: Ապօրինի կերպով գեներ պատրաստելը: Թմրամիջոցների կամ հոգեներգործուն նյութերի ապօրինի շրջանառությունը իրացնելու նպատակով: Ճանապարհային երթևեկության և տրանսպորտային միջոցների շահագործման կանոնները խախտելը: Ապօրինի որսը: Խուլիգանություն, դրա ծանրացնող հանգամանքները: Պոռնկությամբ զբաղվելուն ներգրավելը: Դիակը կամ թաղման վայրերը անարգանքի ենթարկելը: Պետական դավաճանություն: Պետական իշխանությունը յուրացնելը: Լրտեսություն: Դիվերսիա: Պետական գաղտնիք հրապարակելը: Պաշտոնատար անձի հասկացությունը: Պաշտոնեական լիազորությունները չարաշահելը: Պաշտոնեական լիազորությունները անցնելը: Կաշառքի առարկան: Կաշառք ստանալը: Կաշառք տալը: Պաշտոնեական կեղծիք: Պաշտոնեական անփութություն: Ձեռնարկատիրական գործունեությանը ապօրինի մասնակցելը: Պաշտոնատար անձի կոչումը կամ իշխանությունը ինքնակամ յուրացնելը: Պատիժն ի կատար ածող հիմնարկի կամ կալանավորվածներին պահելու վայրի կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրի գործունեությանը խոչընդոտելը: Ինքնիրավչություն: Փաստաթղթեր, դրոշմներ, կնիքներ, ձևաթղթեր, տրանսպորտային միջոցների պետհամարանիշներ կեղծելը, իրացնելը կամ օգտագործելը: Ժամկետային զինվորական ծառայությունից, վարժական հավաքներից կամ զորահավաքներից խուսափելը: Արդարադատության իրականացմանը և նախնական քննությանը խոչընդոտելը: Սուտ մատնությունը: Հանցագործությունը պարտակելը: Ակնհայտ անմեղ անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելը: Սուտ ցուցմունք կամ կեղծ եզրակացություն տալը կամ ակնհայտ սխալ թարգմանությունը: Ցուցմունք տալուց հրաժարվելը: Դատավորի, դատախազի, քննիչի կամ հետաքննություն կատարող անձի կողմից ցուցմունք տալուն հարկադրելը: Դատարանի նկատմամբ անհարգալից վերաբերմունքը: Ապօրինի

ծերբակալելը կամ կալանավորելը: Ապացույցներ կեղծելը: Չինվորական ծառայության դեմ ուղղված հանցագործությունների ընդհանուր բնութագիրը: Հրաման չկատարելը: Չորամասը կամ ծառայության վայրը ինքնագլուխ թողնելը: Դասալքությունը: Միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտումները զինված ընդհարումների ժամանակ: Գեւոցիդ: Էկոցիդ: Վարձկանություն:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունք (Հատուկ մաս), դասագիրք բուհերի համար (խմբ. Գ.Ս.Ղազինյանի), Եր., ԵՊՀ, 2012:
2. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների ժողովածուներ, Երևան, 2010, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016:
3. Агапов П., Бандитизм и организация преступного сообщества (преступной организации): проблемы соотношения. Законность, 2002, № 4.
4. Аистова Л.С., Как квалифицировать хулиганство. СПб., 1998.
5. Белозеров Ю.Н., Нагаев Е.А., Незаконный оборот огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств. М., 2000.
6. Бойцов А.И., Преступления против собственности / А.И. Бойцов. СПб., 2002.
7. Борисенко В.М., Егоров К.И., Исаев Г.Н., Сапсай А.В., Преступления против военной службы. СПб., Юридический центр Пресс, 2002.
8. Борисов В.И., Куц В.Н., Преступления против жизни и здоровья: вопросы квалификации. Харьков, 1995.
9. Борисов В.И., Уголовная ответственность за нарушение правил при производстве строительных работ. Харьков, 1977.
10. Бородин С.В., Ответственность за убийство: квалификация и наказание по российскому праву. М., 1994.
11. Бытко Ю.И., Преступления против общественной безопасности. Саратов, 2000.
12. Векленко С.В., Уголовно-правовые меры борьбы с хулиганством. Омск, 1998.
13. Воинские преступления. Учебник. М., ВАЭФП, 1993.
14. Волженкин Б.В., Служебные преступления. М., Юристь, 2000.
15. Волженкин Б.В., Квашиш В.Е., Цагикян С.Ш., Ответственность за взяточничество. Ереван, 1988.
16. Волженкин Б.В., Экономические преступления. СПб., 1999.

17. Галахова А.В., Преступления против государственной власти, интересов государственной службы и службы в органах местного самоуправления. М., 1998.
18. Гасанов Э.Г., Наркотизм: тенденции и меры преодоления. М., 1997.
19. Гаухман Л.Д., Максимов С.В., Преступления в сфере экономической деятельности. М., 1998.
20. Горелик А.С., Шишко И.В., Хлупина Г.Н., Преступления в сфере экономической деятельности и против интересов службы в коммерческих и иных организациях. Красноярск, 1998.
21. Гринберг М.С., Технические преступления. Новосибирск, 1992.
22. Гринберг М.С., Технические преступления. Новосибирск, 1993.
23. Дикаев С., Незаконное приобретение, передача, сбыт, хранение, перевозка или ношение оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств. Уфа, 1998.
24. Емельянов В.П., Терроризм и преступления с признаками терроризирования. СПб., Юридический центр Пресс, 2002.
25. Игнатов А.Н., Уголовное право России. Особенная часть. М., 1998.
26. Калмыков В.Т., Хулиганство и меры борьбы с ним. Минск, 1979.
27. Квициния А., Должностные преступления. М., 1992.
28. Комментарий к Уголовному кодексу РФ / Под ред. Ю.И. Скуратова, В.М. Лебедева. М., НОРМА-ИНФРА-М, 1999.
29. Коробеев А.И., Транспортные преступления. Владивосток, 2000.
30. Кочои С.М., Преступления против собственности. М., 2009.
31. Красиков А.Н., Уголовно-правовая охрана прав и свобод человека в России. Саратов, 1996.
32. Кругликов Л.Л., Соловьев О.Г., Преступления в сфере экономической деятельности и налогообложения. Вопросы конструирования составов и дифференциации ответственности. Ярославль, 2003.
33. Лопашенко Н.А., Преступления в сфере экономической деятельности, система, проблемы квалификации и наказания. Саратов, 1997.
34. Мальцев В.В., Ответственность за преступления против собственности. Волгоград, 1999.
35. Мартыненко Н.Э., Похищение человека: уголовно-правовые и криминологические аспекты. М., 1994.
36. Миньковский Г.М., Побегайло Э.Ф., Ревин В.П., Уголовно-правовые средства борьбы с наркотизмом в России. М., 1994.
37. Научно-практический комментарий к Уголовному кодексу РФ: В 2-х томах / Под ред. П.Н. Панченко. Н. Новгород, 1996.
38. Пинкевич Т.В., Криминологические и уголовно-правовые основы борьбы с экономической преступностью. М., 2003.

39. Половые преступления против детей и подростков. Психиатрический аспект / Потапов С.А., Ушакова И.М., Шостакович Б.В., Ростов-на-Дону, Феникс, 1994.
40. Сексуальные преступления лиц с психическими аномалиями и их предупреждение. Учебное пособие /Антонян Ю.М., Поздняков С.П., М., Изд-во ВНИИ МВД СССР, 1991.
41. Талан М.В., Преступления в сфере экономической деятельности: вопросы теории и законодательного регулирования. Казань, 2001.
42. Ткаченко В.И., Квалификация преступлений против общественного порядка. М., 1982.
43. Тяжкова И.М., Неосторожные преступления с использованием источников повышенной опасности.СПб.,Юридический центр Пресс,2002.
44. Шишко И.В., Экономические правонарушения. Вопросы юридической оценки и ответственности. СПб., 2004.
45. Шуруханов Н.Г., Расследование краж: Практическое пособие. М., Юристь, 1999.

ԿՐԻՄԻՆԱԼՈԳԻԱ

Կրիմինալոգիայի հարաբերակցությունը իրավաբանական գիտությունների հետ: Կրիմինալոգիայի հարաբերակցությունը ոչ իրավաբանական գիտությունների հետ: Վիճակագրական մեթոդը կրիմինալոգիայում: Ընտրանքային սոցիոլոգիական հետազոտությունների մեթոդը: Հոգեբանական և կիբեռնետիկական մեթոդները կրիմինալոգիայում: Դիտարկում, փորձագիտական գնահատականներ: Համեմատական մեթոդը կրիմինալոգիայում:

Հանցավորության հասկացությունը, հատկանիշները: Հանցավորությունը բնութագրող քանակական և որակական ցուցանիշները: Լատենտային հանցավորություն. հասկացությունը, պատճառները, բացահայտման մեթոդները: Հանցավորության աշխարհագրություն, Էկոլոգիա, քարտեզագրություն: «Հանցագործի անձ» հասկացության հիմնախնդիրը կրիմինալոգիայում: Կենսաբանականի և սոցիալականի հարաբերակցությունը հանցագործի անձում: Հանցանք կատարող անձանց սոցիալ-ժողովրդագրական առանձնահատկությունները: Հանցանք կատարող անձանց սոցիալ-դերային առանձնահատկությունները: Հանցանք կատարող անձանց սոցիալ-հոգեբանական առանձնահատկությունները: Եզակի

հանցագործության պատճառների և պայմանների հասկացությունը: Ընտանիքի դերը հանցագործի անձի ձևավորման մեջ: Սոցիալական միջավայրի այլ միավորումների դերը հանցագործի անձի ձևավորման մեջ (ռեֆերենտային խմբեր): Հանցավոր վարքագծի մոտիվացիան որպես հանցագործության պատճառ: Իրադրության դերը հանցագործության պատճառական մեխանիզմում: Եզակի հանցագործության պատճառների և պայմանների վիկտիմոլոգիական գործոնները: Հանցավոր վարքագծի մեխանիզմը: Հանցավորության պատճառների և պայմանների հասկացությունը: Հանցավորության սոցիալ-տնտեսական պատճառներն ու պայմանները: Հանցավորության կազմակերպակառավարչական պատճառներն ու պայմանները: Հանցավորության իրավական բնույթի պատճառներն ու պայմանները: Հանցավորության մշակութային պատճառներն ու պայմանները: Հանցավորության սոցիալ-հոգեբանական պատճառներն ու պայմանները: Հանցավորության կանխումը. հասկացությունը, տեսակները: Ընդհանուր սոցիալական կանխում: Հատուկ կրիմինալոգիական կանխում: Կրիմինալոգիական կանխատեսում. հասկացությունը, տեսակները, մեթոդները (արտամիջարկում, մաթեմատիկական մոդելավորում, փորձագիտական գնահատականներ): Կրիմինալոգիական պլանավորում. հասկացությունը, տեսակները: Հանցավորության պատճառների և հանցավորության կանխման վերաբերյալ արևմտյան երկրներում տարածված տեսություններ: Բռնությամբ կատարվող հանցագործությունների հասկացությունը: Բռնությամբ կատարվող հանցագործությունների կրիմինալոգիական բնութագիրը: Բռնությամբ կատարվող հանցագործությունների պատճառներն ու պայմանները: Կոռուպցիայի հասկացությունը, կրիմինալոգիական բնութագիրը: Կոռուպցիայի պատճառներն ու պայմանները, կոռուպցիայի կանխումը: Կազմակերպված հանցավորություն. հասկացությունը, կրիմինալոգիական բնութագիրը: Կազմակերպված հանցավորության պատճառներն ու պայմանները: Կազմակերպված հանցավորության կանխումը: Ռեցիդիվային հանցավորություն. հասկացությունը, կրիմինալոգիական բնութագիրը: Ռեցիդիվային հանցավորության պատճառներն ու պայմանները: Ռեցիդիվային հանցավորության կանխումը: Անչափա-հասների հանցավորության կրիմինալոգիական բնութագիրը: Անչափա-

հասների հանցավորության պատճառներն ու պայմանները: Անչափա-
հասների հանցավորության կանխումը: Տնտեսական հանցագործու-
թյունների կրիմինալոգիական բնութագիրը: Տնտեսական հանցագոր-
ծությունների պատճառներն ու պայմանները, դրանց կանխումը:
Անզգույշ հանցավորության կրիմինալոգիական բնութագիրը: Անզգուշու-
թյամբ կատարվող հանցագործությունների պատճառներն ու պայման-
ները, կանխումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Антонян Ю.М., Психологическое отчуждение личности и преступное поведение. Ереван, 1987.
2. Антонян Ю.М., Жестокость в нашей жизни. М., 1995.
3. Антонян Ю.М., Тени прошлого. М., 1996.
4. Антонян Ю.М., Убийства ради убийства. М., 1998.
5. Антонян Ю.М., Почему люди совершают преступление. Причины преступности. М., 2005.
6. Антонян Ю.М., Еникеев М.И., Эминов В.Е., Психология преступника и расследования преступлений. М., 1996.
7. Биологическое и социальное развитие человека. М., 1997.
8. Габузян А.А., Проблемы преступности в Республике Армения в переходный период. Ереван, 2007.
9. Дубинин Н.П., Карпец И.И., Кудрявцев В.Н., Генетика. Поведение. Ответственность. М., 1982.
10. Зелинский А.Ф., Криминальная психология. Киев, 1999.
11. Квашиш В.Е., Преступная неосторожность. Владивосток, 1986.
12. Кондратюк Л.В., Антропология преступления. М., 2001.
13. Криминология. Учеб. для вузов, под ред. В. Д. Малкова, М, 2006.
14. Криминология. Учеб., для вузов, под ред. В. В. Лунеева, М., 2004.
15. Кудрявцев В.Н., Генезис преступления: опыт криминологического моделирования. М., 1998.
16. Кудрявцев В.Н., Преступность и нравы переходного периода. М., 2002.
17. Криминальная мотивация. М., 1986.
18. Л.Берковиц, Агрессия: причины, последствия и контроль.СПб., 2001.
19. Лунеев В.В., Преступность XX века. Мировые, региональные и российские тенденции. М.,2005, Изд. 2-е, переработ. и дополненное.
20. Лунеев В. В., Мотивация преступного поведения. М., 1991.

21. Механизм преступного поведения. М., 1981.
22. Миненок М.Г., Миненок Д.М., Корусть. Криминологические и уголовно-правовые проблемы. СПб., 2001.
23. Фокс В., Введение в криминологию. М., 1980.
24. Хохряков Г.Ф., Парадоксы тюрьмы. М., 1991.
25. Шестаков Д. А., Криминология: Новые подходы к преступлению и преступности: криминологические законы и криминологическое законодательство. Противодействие преступности в изменяющемся мире: учебник. 2-е изд., перераб. и доп., СПб., 2006.
26. Шнайдер Г. Й., Криминология. М., 1994.
27. Яковлев А. М., Теория криминологии и социальная практика. М., 1985.

ՔՐԵԱԿԱՏԱՐՈՂԱԿՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Քրեակատարողական քաղաքականությունը: Հանցանք կատարած անձանց ուղղման սոցիալ-իրավական համակարգը (ուղղիչ համակարգ): Քրեակատարողական իրավունքի սկզբունքները: Քրեակատարողական իրավունքի նորմերի կիրառումը: Քրեական պատիժների դատապարտված անձանց իրավական վիճակի հասկացությունը և սոցիալ-իրավական հիմքերը: Քրեական պատիժների դատապարտված անձանց հիմնական իրավունքները: Քրեական պատիժների դատապարտված անձանց հիմնական պարտականությունները: Դատապարտյալների հատուկ իրավունքները: Պատժի նպատակները: Քրեական պատիժներ կատարող հիմնարկների և մարմինների տեսակներն ու խնդիրները: Ուղղիչ հիմնարկների տեսակները և խնդիրները: Վերահսկողությունն ու հսկողությունը պատիժներ կատարող մարմինների և հիմնարկների գործունեության նկատմամբ: Դատախազական հսկողությունը պատիժներ կատարող մարմինների և հիմնարկների գործունեության նկատմամբ: Դատական վերահսկողությունը պատիժներ կատարող մարմինների և հիմնարկների գործունեության նկատմամբ: Գերատեսչական վերահսկողությունը պատիժներ կատարող մարմինների և հիմնարկների գործունեության նկատմամբ: Հասարակական վերահսկողությունը պատիժներ կատարող մարմինների և հիմնարկների գործունեության նկատմամբ:

Այցելություններ պատիժներ կատարող մարմիններ և հիմնարկներ:
Տուգանք պատժատեսակի կատարման կարգն ու պայմանները: Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը պատժատեսակի կատարման կարգն ու պայմանները: Հանրային աշխատանքներ պատժատեսակի կատարման կարգն ու պայմանները: Հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից կամ որակավորման դասից զրկելը պատժատեսակի կատարման կարգն ու պայմանները: Գույքի բռնագրավում պատժատեսակի կատարման կարգն ու պայմանները: Կալանք պատժատեսակի կատարման կարգն ու պայմանները: Կարգապահական գումարտակում պահելը պատժատեսակի կատարման կարգն ու պայմանները:
Ազատագրվումը որպես պատժատեսակ, ազատագրվման կատարման ընդհանուր դրույթներ: Ազատագրվման դատապարտվածների դասակարգման հասկացությունը: Ազատագրվման դատապարտվածների դասակարգման խմբերը: Ազատագրվման դատապարտվածների բաշխումն ըստ ուղղիչ հիմնարկների տեսակների: Նախկինում ազատագրվում կրած դատապարտյալներ: Դատապարտյալներին միմյանցից անջատ պահելու կարգը: Ազատագրվման դատապարտվածներին պատիժը կրելու ուղարկելը: Ազատագրվման դատապարտվածներին ուղղիչ հիմնարկներ ընդունելու կարգը: Դատապարտյալներին կալանավորվածներին պահելու վայրում թողնելը կամ փակ կամ կիսափակ ուղղիչ հիմնարկ տեղափոխելը: Ուղղիչ հիմնարկի տեսակը փոխելը: Ազատագրվում պատժատեսակի կատարման կանոնակարգի հասկացությունը և հիմնական պահանջները: Ազատագրվման կանոնակարգի բովանդակությունը: Ազատագրվման դատապարտվածների նյութակենցադային ապահովումը: Ազատագրվում պատժատեսակի կատարման կանոնակարգի գործառույթները: Տեսակցություններն ազատագրվման վայրերում: Ազատագրվման դատապարտվածների ծանրացներ, հանձնուքներ, փաթեթներ և դրամական առաքումներ ստանալու կարգն ու պայմանները: Ազատագրվման դատապարտվածների նամակագրության և հեռախոսակապից օգտվելու կարգը և պայմանները: Ազատագրվման դատապարտվածների կողմից հեռուստահաղորդումների և կինոֆիլմերի դիտումն ու

ռադիոհաղորդումների ունկնդրումը և գրականության ձեռքբերումը: Ազատագրկման դատապարտվածների առանց պահակախմբի կամ առանց ուղեկցորդման ուղղիչ հիմնարկի սահմաններից դուրս տեղաշարժվելու կարգն ու պայմանները: Ազատագրկման դատապարտվածների մեկնումներն ուղղիչ հիմնարկների սահմաններից դուրս: Ազատագրկման դատապարտվածների պատժի կրման պայմանների փոփոխումը: Կանոնակարգն ուղղիչ հիմնարկներում արտակարգ իրավիճակներում: Բաց ուղղիչ հիմնարկ: Կիսաբաց ուղղիչ հիմնարկ: Կիսափակ ուղղիչ հիմնարկ: Փակ ուղղիչ հիմնարկ: Բուժական ուղղիչ հիմնարկ: Ցմահ ազատագրկման դատապարտվածների պատժի կրման առանձնահատկությունները:

Ուղղիչ հիմնարկներում կանոնակարգի ապահովման միջոցները: Ազատագրկման դատապարտվածների նկատմամբ կիրառվող խրախուսանքի միջոցները: Ազատագրկման դատապարտվածների նկատմամբ կիրառվող տույժի միջոցները: Ազատագրկման դատապարտվածներին պատժախուց տեղափոխելը որպես տույժի միջոց և պատժի կրման սահմանված կարգի չարամիտ խախտումներ: Անվտանգության միջոցները, կիրառման կարգը: Մարտական կամ ծառայողական զենք գործադրելու հիմքերը: Դատապարտյալների աշխատանքի իրավական կարգավորումն ուղղիչ հիմնարկներում: Դատապարտյալների կրթության և մասնագիտական կրթության իրավական կարգավորումը: Ազատագրկման կատարման առանձնահատկություններն անչափահաս դատապարտյալների նկատմամբ: Դատապարտյալների նկատմամբ դաստիարակչական ներգործության իրավական կարգավորումը: Դատապարտյալների քրեական պատասխանատվությունը: Դատապարտյալների հետ վերաբերմունքի միջազգային իրավական փաստաթղթերը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը (10 դեկ. 1948):
2. Դատապարտյալների հետ վարվեցողության նվազագույն չափանիշները (30 օգոստոսի 1955):
3. Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (18 դեկտեմբերի 1966):
4. Խոշտանգումներից և դաժան, անմարդկային կամ անձի արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքից և պատժից բոլոր ան-

- ձանց պաշտպանության հռչակագիրը (9 դեկտեմբերի 1975):
5. Եվրոպական բանտային (պենիտենցիար) կանոնները (12 փետ. 1987):
  6. Ղատապարտյալների հետ վարվեցողության հիմնական սկզբունքները (14 դեկտեմբերի 1990):
  7. ՀՀ Սահմանադրություն:
  8. ՀՀ քրեական օրենսգիրք (18 ապրիլի 2003թ.):
  9. ՀՀ քրեակատարողական օրենսգիրք (24 դեկտեմբերի 2004թ.):
  10. ՀՀ օրենքը «Քրեակատարողական ծառայության մասին» (08.07 հուլիսի 2005թ.):
  11. ՀՀ օրենքը «Ձերբակալված և կալանավորված անձանց պահելու մասին» (06 փետրվարի 2002թ.):
  12. ՀՀ օրենքը «Ղատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» (05 մայիսի 1998թ.):
  13. ՀՀ Նախագահի 31.07.2006թ հրամանը «Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու, պատժի չկրած մասն ավելի մեղմ պատժատեսակով փոխարինելու հարցերով անկախ հանձնաժողովների կազմավորման և գործունեության կարգը սահմանելու մասին»:
  14. ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական ծառայության` կալանավորվածներին պահելու վայրերի և ուղղիչ հիմնարկների ներքին կանոնակարգը (03 օգոստոսի 2006թ.):
  15. ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական վարչության կանոնադրությունը (24 օգոստոսի 2006թ.):
  16. ՀՀ քրեակատարողական ծառայողի ատեստավորման կարգը (21 հոկտեմբերի 2003թ.):
  17. Կալանավորվածների և դատապարտյալների հետ սոցիալական, հոգեբանական և իրավական աշխատանքներ իրականացնող կառուցվածքային ստորաբաժանումների գործունեության կարգը(30 մայիսի 2008թ.):
  18. ՀՀ արդարադատության նախարարի հրամանը ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկների տեսակները, լրակազմերը, ինչպես նաև կալանավորվածների և դատապարտյալների համար մեկ անձի հաշվարկով բնակելի տարածքներ սահմանելու մասին (27 մայիսի 2008թ.):
  19. ՀՀ արդարադատ. նախարարի հրամանը քրեակատարողական ծառայության կալանավորվածներին պահելու վայրեր և ուղղիչ հիմնարկներ անձանց մուտքի և ելքի կարգ հաստատելու մասին (04.07 2007թ)
  20. ՀՀ արդարադատության նախարարի հրամանը ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկներում և մարմիններում հասարակական վերահսկողության իրականացման կարգ և հաս. դիտորդների խմբի կազմ սահմանելու մասին (18 նոյ. 2005թ.):
  21. ՀՀ կառավարության որոշումը կալանավորված անձանց և դատապարտյալների արգելված աշխատանքների և պաշտոնների ցանկ

հաստատելու մասին (16 հունիսի 2006թ.):

22. ՀՀ կառավարության 2006թ. օգոստոսի 24-ի որոշումը «Դատապարտյալին պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու կամ պատժի չկրած մասն ավելի մեղմ պատժատեսակով փոխարինելու ներկայացման հարցերը պատիժը կատարող հիմնարկի կողմից քննարկման կարգը» հաստատելու մասին:
23. Խաչիկյան Հ.Ս., «Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական իրավունք», Ոստմնական ձեռնարկ, Երևան, 2009:
24. Уголовно-исполнительное право России/ ред. В.И. Селиверстова. М., 2001.
25. Уголовно-исполнительное право России/ред. А.И. Зубкова. М., 2002.
26. Уголовно-исполнительное право России: теория, законодательство, международные стандарты, отечественная практика конца XIX – начала XXI века/ Под ред. А.И. Зубкова. М., 2002.
27. Уголовно-исполнительное право. Под общей ред. Ю.И. Калинина. Учебник в двух томах. М., 2006.
28. Аванесов Г.А., Изменение условий содержания осужденных в процессе отбывания лишения свободы (прогрессивная система). М., 1968.
29. Анисимков В.М., Россия в зеркале уголовных традиций тюрьмы. СПб., 2003.
30. Антонян Ю.М., Кудрявцев В.Н., Эминов В.Е., Личность преступника. СПб., 2004.
31. Антонян Ю.М., Наказание и исправление преступников. М., 1992.
32. Багреева Е.Г., Субкультура осужденных и их ресоциализация. М., 2001.
33. Бриллиантов А.В., Дифференциация наказания и степень исправления осужденных к лишению свободы. М., 1997.
34. Бриллиантов А.В., Проблемы классификации осужденных к лишению свободы в целях дифференциации условий отбывания наказаний. М., 1995.
35. Дмитриев Ю.А., Казак Б.Б., Пенитенциарная психология. М., 2007.
36. Зубков А.И., Калинин Ю.И., Сысоев В.Д., Пенитенциарные учреждения в системе Министерства юстиции России. История и современность. М., 1998.
37. Клюканова Т.М., Уголовное право зарубежных стран. М., 1998.
38. Комментарий к Уголовно-исполнительному кодексу Российской Федерации и минимальным стандартным правилам обращения с заключенными/ Под ред. М.П. Мелентьева, С.П. Пономарева. М., 1997.
39. Литвишков В.М., Митькина А.В., Пенитенциарная педагогика. М.,

2004.

40. Олейник А.Н., Тюремная субкультура в России: от повседневной жизни до государственной власти. М., 2001.
41. Поздняков В.М., Отечественная пенитенциарная психология: история и современность. М., 2000.
42. Поздняков В.М., Психология в пенитенциарной практике зарубежных стран в XX столетии. М., 2000.
43. Селивестров В.И., Теоретические проблемы правового положения лиц, отбывающих наказания. М., 1992.
44. Старков О.В., Милюков С.Ф., Наказание: уголовно-правовой и криминологический анализ. СПб., 2001.
45. Ткачевский Ю.М., Прогрессивная система исполнения уголовных наказаний. М., 1997.
46. Тюремь и колонии России/ Под ред. Г.Б. Мирзоева. М., 1998.
47. Фойницкий И.Я., Учение о наказании в связи с тюрьмоведением. М., 2000.
48. Хабаров А.И., Тюремь и зона. Факты и документы. М., 2000.
49. Хачикян А.М., История применения и правового регулирования наказания в виде лишения свободы в Армении. Ереван, 2005.
50. Хачикян А.М., Лишение свободы: Криминологические и уголовно-исполнительные проблемы. Ереван, 2008.
51. Хачикян А.М., Лишение свободы: проблемы исполнения наказания в отношении впервые осужденных. Ереван, 2000.
52. Хохряков Г.Ф., Парадоксы тюрьмы. М., 1991.
53. Хохряков Г.Ф., Саркисов Г.С., Преступления осужденных: причины и предупреждение. Ереван, 1988.
54. Шамис А.В., Основные средства воздействия на осужденных и механизм их реализации. М., 1996.